

Okuyucu Mektupları / Reader Letters

Yeni Bir Kültürel Konsept: Edebiyat Müze Kütüphaneleri

A New Cultural Concept: Literature Museum Libraries

Semra Atınc* ve Şenol Karadeniz**

Öz

Çağımızda yaşanan toplumsal dönüşümler, üretim ve tüketim ilişkilerini yeniden biçimlendirmektedir. Bu kaçınılmaz değişimden toplumsal bir kurum olan kütüphaneler de etkilenmektedir. Dolayısıyla Türkiye'deki özellikle halk kütüphanelerine atfedilen geleneksel kütüphane kavramının yeniden ele alınması, geliştirilmesi; mevcut işlevlerinin çeşitlendirilmesi gereksinimi doğmuştur. Kültür ve Turizm Bakanlığı'nca kütüphaneler aracılığıyla edebiyat üretimine ve Türkiye'nin yazınsal çekiciliğinin yükselmesine katkı sağlamak amacıyla Edebiyat Müze Kütüphaneleri projesi hayata geçirilmiştir. Edebiyat müze kütüphanelerinin, yazın hayatına ilham sağlayacak bir kültürel buluşma noktası olmalarının yanı sıra Türkiye'nin kültür mirasının sahiplenilmesine ve ayrıca Türkiye'de kültür turizminin geliştirilmesine de katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Sözcükler: edebiyat müze kütüphanesi; ihtisas kütüphanesi; yazın ve kütüphane; kültürel miras; kültür turizmi

* Genel Müdür Yardımcısı, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü.
e-posta: semra-atinc@hotmail.com

** Kültür ve Turizm Uzmanı, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü.
e-posta: snolkdz@gmail.com

Abstract

Social transformations of our age reform production and consumption relations. Being social institutions, libraries are also affected by this transformation. In this respect, it is required to rehandle and improve the traditional library concept attached on public libraries in Turkey, and to diversify their current functions. The Ministry of Culture launched the Project of Literature Museum Libraries in order to contribute to literature production and literary appeal in Turkey through libraries. Besides their feature as a cultural meeting point to inspire literary life, literature museum libraries also contribute to embracing Turkey's cultural heritage and improving cultural tourism in Turkey.

Keywords: *literature museum libraries, specialized libraries, literature and library, cultural heritage, cultural tourism*

Giriş

İnsanlık, ilkel dönemlerden bugünlere gelirken, yaşama çabasında edindiği tecrübelerini, unutulmaması için gelecek kuşaklara aktardı. Bilgiler çeşitlendikçe bunları hatırlatacak işaretlere gereksinim duyuldu. Bu gereksinim, somut olan nesnelere soyut işaretlerle ifade etme becerisini geliştirdi. Bu beceri de zamanla işaretleri birleştirerek bütün bir kavramı anlama ve anlatma yeteneğini, yani işaretleri seslendirerek okuyup yazabilmeyi sağladı.

Yazının keşfi, insanlığına doğal çevresini daha rahat yaşanacak bir hale getirme mücadelesinde edindiği bilgileri toparlayıp gelecek nesillerin yararına sunulmak üzere saklamada büyük bir rahatlık sağlamıştır. Elde edilen her bilgi, toplumsal yaşamla ilgili düşünce ve düzenlemeler, hatta yaşamın kendisi, tablet ve kitabelere, çeşitli deri parçalarına, papirüslere ve sonunda kitaplara yazılmıştır. Medeniyet adı verilen bilimsel, teknolojik, düşünsel ve sanatsal yaratıya katkı sağlayan kitaplar, bilinçli insan eyleminin rehberi haline gelmiş, böylece bu bilgi kaynaklarını toplu halde koruyup onları geleceğe taşıyacak olan kütüphaneler oluşmuştur.

Kütüphaneler insanlık tarihinin her döneminde bilginin toplandığı, korunduğu, düzenlendiği ve kullanıma sunulduğu merkezler olarak karşımıza çıkmıştır. Toplumsal kurumlar toplumsal gereksinimlerin sonucu ortaya çıkmış olup, toplumsal yaşamın ürünleridir. Dolayısıyla toplumsal koşulların ortaya çıkardığı bu kurumlar aynı zamanda toplumsal yaşamı üretirler (Yılmaz, 2008). Çağımızda

ise yaşanan toplumsal dönüşümler sonucu, artık üretim ve tüketim ilişkilerinin yeniden biçimlendiği gözlenmektedir. Bu kaçınılmaz değişimden toplumsal bir kurum olan kütüphaneler de etkilenmektedir.

IFLA / UNESCO (2004)'ya göre halk kütüphanelerinin uzun dönemli başarısı için hizmet verilen ülkenin kültürüne dayanması önemlidir. Halk kütüphaneleri, müzeler ve arşivler, halkın kültürel kaynaklara erişimini sağlayabilecekleri gibi, bu içeriğin üretiminde de kendilerine çeşitli roller düşmektedir. Halk kütüphaneleri, kültürel mirasa erişim sağlamak için diğer aracı kurumlar ve yerel örgütlerle yürütülen ortak çalışmalarda, yerel yönetim adına bu alanda liderlik edebilecek becerilere sahiptirler (PULMAN, 2003).

Dolayısıyla Türkiye'deki özellikle halk kütüphanelerine atfedilen geleneksel kütüphane kavramının yeniden ele alınması, geliştirilmesi; mevcut işlevlerinin çeşitlendirilmesi gereksinimi doğmuştur.

Bu doğrultuda, Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürü Sayın Prof. Dr. Onur Bilge Kula tarafından Edebiyat Müze Kütüphaneleri kavramı gündeme getirilmiştir. Edebiyat Müze Kütüphaneleri özelden yazarlara, eleştirmenlere, yayıncılara, çevirmenlere, edebiyatla ilgili sivil toplum kuruluşlarına genelde ise tüm topluma hizmet verecek; ancak geleneksel kütüphanelerden ve müze kütüphaneciliğinden farklı bir içeriğe ve anlama sahip, topluma yeni bir kültürel konsept sunabilecek nitelikte tasarlanmıştır.

Gerekeçe

Türkiye'de hemen hemen her kütüphane türünde, çeşitli hizmetler sağlanmaktadır. Halk ve çocuk kütüphaneleri ile bunlara bağlı olan ihtisas ve şube kütüphaneleri Kültür ve Turizm Bakanlığı'nca (Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü) yönetilmektedir.

Sağlamtunç (1990, s.54)'un tanımıyla halk kütüphaneleri “insan, yaş, ırk, milliyet, din, dil, eğitim, kültür, sosyoekonomik düzey ve politik görüş farkı gözetmeden, her tür kütüphane materyali ve çeşitli iletişim yolları aracılığıyla kültür ürünlerini ve bilgiyi insanlığın hizmetine ücretsiz sunarak, onlara ömür boyu eğitim ve boş zamanları değerlendirme olanağı veren, toplumla bütünleşip, sağlıklı kamuoyunun oluşmasına olanak sağlayan, toplumun ekonomik, sosyal, eğitimsel kültürel ve teknik kalkınmasının gerçekleşmesini etkileyen, dünya barışının sağlanmasına yardımcı olan demokratik kuruluşlardır”. Halk kütüphanelerinin evrensel işlevleri gereği, bu kurumlardan ayırım gözetmeksizin toplumun her kesiminin bilgi gereksinimini karşılayacak hizmetler sağlanması beklenmektedir.

Ancak gerek gerçekleştirilen bilimsel çalışmalar (Akkil, 2009; Kaynaradağ, 1987) gerekse çeşitli göstergeler¹, günümüzde yayın sayısının hızla arttığını göstermektedir. Bilgi kaynaklarındaki bu hızlı çeşitlenme ve buna bağlı olarak artan maliyetler, halk kütüphanelerinin hizmet verdikleri kullanıcı gruplarının bütün bilgi taleplerine yanıt verebilecek genişlikteki tüm bilgi kaynaklarını seçebilmelerini, bu kaynakları sağlayabilmelerini ve bu devasa nicelikteki dermeleri barındıracak uygun fiziki yapılar sunabilmelerini güçleştirmektedir. Üstelik günümüzde dijital bilgi formatlarının yaygınlaşması ile kütüphane türleri arasındaki derme türüne bağlı farklıklar gittikçe azalmaktayken, verilen hizmetlerde toplumsal amaçlar daha çok öne çıkmaya başlamıştır.

Dolayısıyla günümüzde halk kütüphanelerinden, daha küçük ama daha uzmanlaşmış kullanıcı gruplarının bilgi gereksinimlerine uygun bütüncül dermeler geliştirmeleri ve bu grupların bilgi dışında sosyal ve kültürel gereksinimlerini karşılayacak hizmetler ile ortamlar sunması beklenmektedir.

Dünyanın çeşitli ülkelerinde bulunan, edebiyat evleri veya edebiyat müzelerinin², buldukları kentin, edebi ve estetik kültürünün gelişimine sağladığı katkılar bir diğer gerekçe olarak ileri sürülebilir. Shakespeare'in Stratford'daki doğduğu ev, ünlü İngiliz yazar Thomas Hardy'nin romanlarını yazdığı Wessex, Dostoyevski'nin mezarının bulunduğu St. Petersburg yıllardır turistler için birer cazibe merkezidir (Beyoğlu, 2010, s.34).

Türkiye'de Heybeliada'da Hüseyin Rahmi Gürpınar, Burgazada'da Sait Faik Abası Yanık, Diyarbakır'da Ziya Gökalp ve Cahit Sıtkı Tarancı, Aşıyan'da Tevfik Fikret'in evleri müze haline getirilmiştir. Bunların dışında Cihangir'de Orhan Kemal Müzesi, Beyazıt'ta Karamustafa Paşa Medresesi'nde Yahya Kemal Müzesi bulunmaktadır (Beyoğlu, 2010, s.42). Fakat bu kurumların turizm amaçlı olarak edebiyatseverlerin hizmetine sunumu yaygın olmadığı gibi, Türk edebiyatına büyük katkılar sağlamış ancak yaşamını İstanbul dışında sürdürmüş çok sayıda yazarımız bulunmaktadır.

Ayrıca Türkiye'de giderek gelişen, çok yönlü bir edebiyat üretimi görülmektedir³. Üstelik Türkiye, el yazması eserler açısından son derece zengin bir hazineye sahiptir ve kültürel birikimi yansıtan üç yüz binden fazla el yazması yapıtın önemli bir bölümü edebiyat ile ilgilidir⁴.

¹ ISBN verileri, TÜİK Kültür İstatistikleri.

² Dublin Writers Museum, Edinburgh Museum, American Writers Museum, Hay-on-Wye Book Town.

³ ISBN verileri

⁴ <https://www.yazmalar.gov.tr> sistemdeki toplam eser sayısı 208.593 olup, bu eserlerin yaklaşık 25.000 cildi edebiyat ile ilgilidir.

Edebiyat Müze Kütüphanesi'nin Kavramsal Çerçevesi

Edebiyat Müze Kütüphanesi kavramı, yukarıda sayılan gereksinimleri karşılama-ya yönelik, yeni bir kültürel konsept olarak Türkiye’de ilk defa ortaya konulmuş- tur.

Müzeler ve kütüphaneler, temelde benzer misyona sahiptirler. Her iki ku- rum da, insanlığın kültür birikimini gelecek nesillere aktarmayı amaç edinir. Bil- ginin okunması ve geniş bir bağlamda yorumlanabilmesi için uzmanlık bilgisine yani o konuda daha önceden üretilmiş olan bilgi ve düşünce birikimine ihtiyaç vardır. Bu birikim, yazılı bilgi taşıyıcıları olan kütüphane materyallerinde yer alır. Öte yandan, müze objelerinin gerçek ve tekil olması da, onlara bilimsel gerçekli- ğin kanıtı olma özelliği vermekte ve bilimsel araştırmalar için yol göstermektedir (Mollaoğlu, 2007, s.305).

Türkiye’de belirli müzelerde tür açısından halka kapalı, özel konu kütüp- hanesi olarak tanımlanabilecek nitelikte bilgi hizmetleri verilmektedir. Ancak bu- radaki kütüphaneler genelde müzenin içeriğine uygun, özellikle sanat alanındaki bilgi kaynaklarından oluşan bir dermeye sahiptirler. Kendi alanında ilk olan ede- biyat müze kütüphaneleri ise müze kütüphaneciliğine benzer felsefeyle hizmetler verseler de edebiyat alanında uzmanlaşmış bir dermeye sahiptirler. Ayrıca mü- zeler bünyesinde hizmet veren kütüphanelerinden farklı olarak, edebiyat müze kütüphaneleri kullanıcıyı sınırlamayan, halkın her kesiminden kullanıcıya açık olan bir araştırma kütüphanesi niteliğindedir.

Edebiyat Müze Kütüphanelerinin “müze” boyutunu, yukarıda sayılan nite- liklere sahip olan dermelerindeki tıpkıbasımlar; yazarlara ait kalem, daktilo vb ob- jeler; Türk edebiyatına ilişkin hem uzun süreli (kalıcı) hem de kısa süreli (geçici) sergiler oluşturmaktadır. Edebiyat Müze Kütüphanelerinin “kütüphane” boyutunu ise Türk edebiyatı üst başlığı altında toplanan roman, öykü, şiir, deneme, eleştiri, günlük, gezi notları, biyografya, otobiyografya gibi edebi türdeki birincil kaynak- lar oluşturmaktadır. Bu her türden yazınsal yapıtların dışında, bibliyografik bilgi veren ikincil bilgi kaynakları da dermeyi zenginleştirmekte ve sunulan yapının kütüphane boyutunu desteklemektedir.

Edebiyat Müze Kütüphanelerinin edebiyat alanında uzmanlaşmış “Uzman- lık (İhtisas) Kütüphanesi” niteliğinde olmaları hedeflenmiştir. Bu yeni yapının kü- tüphane yönünün daha ağır basması nedeniyle Edebiyat Müze Kütüphaneleri idari açıdan, kuruldukları illerdeki “İl Halk Kütüphanesi”ne bağlanmıştır.

Edebiyat müze kütüphaneleri, yazarlar, çevirmenler, yayımcılar, edebiyat dergicileri, eleştirmenler, telif ajanslarına bağlı faaliyet gösterenler ile edebiyat-

severler yani okurlar arasındaki iletişimin ve etkileşimin gerçekleştiği mekânlar olarak kurgulanmışlardır. Dolayısıyla edebiyat sisteminin unsurları temel kullanıcı grup olarak seçilmiş ve hizmetler bu gruba yönelik tasarlanmıştır.

Edebiyat müze kütüphanelerinin dermeleri, buldukları ilde ve çevre illerde doğmuş ya da uzun yıllar bu yörelerde yaşayarak, yöreyle bütünleşmiş yazarlara yönelik oluşturulmuşlardır. Edebiyat Müze kütüphaneleri, buldukları ilin kültürel dokusunu ve mimari özelliklerini yansıtan estetik niteliği yüksek bağımsız binalarda kurulmaktadır. Aynı zamanda kullanıcı ve araştırmacıların sanatla iç içe olabilmeleri için bütün müze kütüphanelerde birer piyano bulunmaktadır.

Bu yazı kapsamında Kültür ve Turizm Bakanlığı'na edebiyat müze kütüphanelerine ilişkin gerçekleştirilen çalışmalar incelenmiş olup, gerek hizmet vermeye başlamış olan gerekse açılış çalışmaları sürdürülen edebiyat müze kütüphanelerine ilişkin bilgiler aşağıda verilmiştir.

İstanbul Ahmet Hamdi Tanpınar Edebiyat Müze Kütüphanesi⁵

İstanbul Ahmet Hamdi Tanpınar Edebiyat Müze Kütüphanesi 12 Kasım 2011 tarihinde hizmete açılmıştır⁶. Kültür ve Turizm Bakanı Sayın Ertuğrul Günay'ın katılımıyla, gerçekleştirilen açılış etkinliklerinde, Devlet Sanatçısı Gülsin Onay bir dinleti sunmuştur.

Kültür ve Turizm Bakanlığı'na, bina, makine teçhizat, alarm ve güvenlik ve kitaplar için toplam 408.120 TL ödenek sağlanan Edebiyat Müze Kütüphanesinde, 1.000'i aşkın yazarın edebiyat ve edebiyat kuramına ilişkin eseri mevcuttur. Bugün itibarıyla toplam kitap sayısı 8.000'i aşmıştır. Ahmet Hamdi Tanpınar Edebiyat Müze Kütüphanesi'nde Türkiye'de yayımlanan 107 edebiyat ve sanat ile ilgili basılı süreli yayına erişim olanağı vardır.

Edebiyat Müze Kütüphanesine adını veren edebiyatçımız Ahmet Hamdi Tanpınar'ın yanı sıra Yahya Kemal, Orhan Pamuk ve Nedim'in hem kendi eserlerinden hem de onlar hakkında yazılmış eserlerden oluşan özel koleksiyonlar bulunmaktadır. Ayrıca Ahmet Hamdi Tanpınar'ın kendi eliyle dostlarına yazdığı mektuplar sergilenmektedir. İstanbul iline ait kitapların yanı sıra Kültür ve Turizm Bakanlığı'na Türk Edebiyatının Dışa Açılımı (TEDA Projesi⁷) çalışmaları çerçevesinde başka dillerde yayımlanan tüm eserler de yine bu kütüphanede okuyuculara sunulmuştur.

⁵ Cankurtaran Mah. Alemdar Cad. No:30 Fatih-İstanbul; Tel.: 0 212 520 20 81

⁶ İstanbul İli, Eminönü İlçesi Can Kurtaran Mahallesi 2 ada 43 parselde yer alan Alay Köşkü Binası.

⁷ Ayrıntılı bilgi için bk. TEDA Projesi. <http://www.kygm.gov.tr>

Edebiyat tarihimizin seçkin 60 dergisinin tıpkıbasımları yapılarak, ilk sayıları ile yayın hayatı sona erenlerin son sayılarının yer aldığı bir alan oluşturulmuştur. Ahmet Hamdi Tanpınar Edebiyat Müze Kütüphanesi'nde, bugüne değin edebiyat ve sanat alanlarında çeşitli ödüller almış kitapların sergileneceği bir alan da bulunmaktadır. Ayrıca müze kütüphanede dünya edebiyatının seçkin eserleri ile büyükelçilerin, yabancı yazar ve çizerlerin İstanbul'dan yazdıkları mektupların tıpkıbasımları ile bu mektuplara yer verilen kitaplar da yer almaktadır.

Ahmet Hamdi Tanpınar Edebiyat Müze Kütüphanesi özellikle bünyesinde bulunan kafe ve sosyal etkinlikler için sahip olduğu teknik altyapı açısından da dikkat çekicidir.

Ankara Mehmet Akif Ersoy Edebiyat Müze Kütüphanesi⁸

Kültür ve Turizm Bakanlığı'nca 2010 yılında Edebiyat Müze Kütüphaneleri Projesi başlatılmıştır. Ardından 2011 yılı Mehmet Akif Ersoy yılı ilan edilmiştir. Bu nedenle Ankara'da açılması planlanan edebiyat müze kütüphanesinin adının Mehmet Akif Ersoy Edebiyat Müze Kütüphanesi olmasına karar verilmiş ve büyük çabalarla, İstiklal Marşı'nın kabulünün 90. yılı olan 12 Mart 2011 tarihinde hizmete açılmıştır.

Ankara Mehmet Akif Ersoy Edebiyat Müze Kütüphanesi, Altındağ Belediyesi'nce sağlanan ve eski Ankara evlerinin mimarisini ve kültürel dokusunu yansıtan iki katlı bir binada hizmet vermektedir⁹.

Müze kütüphanede yaklaşık beş bin adet kitap ve elliye yakın güncel dergi bulunmaktadır. Mehmet Akif Ersoy'un eserleri ile onun hakkında yazılmış olan eserlerin yanı sıra Ankara ve çevre illerde doğmuş ya da uzun yıllar yaşamış olan yazarların eserleri ve haklarında yazılmış olan eserlerin yer aldığı bir koleksiyon bulunmaktadır. Edebiyat başvuru kaynakları, roman, hikaye ve şiir kitaplarının yanı sıra edebiyat yazarlarına dair biyografiler, yazma eserlerin tıpkıbasımları, Atatürk, Mehmet Akif Ersoy, Çanakkale Zaferi, Kurtuluş Savaşı konulu kitaplar ile Ankara ve ilçelerini tanıtan kitaplar da yer almaktadır.

Müze kütüphane iki katlı olup, binada Mehmet Akif Ersoy'a ait özel bir bölüm vardır. Burada Mehmet Akif Ersoy'un eserleri ve bazı şahsi eşyaları sergilenmektedir. Toplantı, söyleşi odası ve diğer yazarlara ait objelerin sergileneceği bölümlerin de bulunduğu kütüphanenin giriş kısmında Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın vavımladığı kitapların satış bölümü yer almaktadır.

⁸ Gündoğdu Mah. Sarıkadın Sok.No:49 Hamamönü – Ankara. Tel.: 0 312 312 28 64

⁹ Altındağ Belediye Başkanlığı tarafından Kültür ve Turizm Bakanlığı'na tahsis edilen Altındağ İlçesi, Hama mönü Mevkii Mehmet Akif Ersoy Sokak, 366 ada, 7 parsel no.lu taşınmaz.

Bugüne dek Kültür ve Turizm Bakanlığı'na makine teçhizat ve kitaplar için toplam 135.400 TL ödenek sağlanmıştır. 12 Mart 2011 tarihinde açılışa hazır hale getirilmeye çalışılmasından dolayı, donanım ve tefrişata ilişkin eksikliklerinin tamamlanması amacıyla Mehmet Akif Ersoy Edebiyat Müze Kütüphanesi'nde çalışmalar sürdürülmektedir.

Diyarbakır Ahmet Arif Edebiyat Müze Kütüphanesi¹⁰

Diyarbakır Ahmet Arif Edebiyat Müze Kütüphanesi 1 Haziran 2011 tarihinde hizmete açılmıştır. Diyarbakır'ın Sur ilçesindeki Ahmet Arif Edebiyat Müze Kütüphanesi'nin kurulduğu bina kentin en güzel sivil mimari örneklerinden biri olup, 6 odası ve avlusu bulunan 120 yıllık bir konaktır. Bina Diyarbakırlı bir aileye ait iken, Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından kamulaştırılmış¹¹ ve kısa sürede restore edilmiştir. Kültür ve Turizm Bakanlığı ile GAP Bölge Kalkınma Dairesi'nden makine teçhizat ve kitaplar için toplam 417.000 TL ödenek sağlanmıştır.

Müze kütüphanenin kapısının açıldığı geniş avlu yaklaşık 130 metrekare ölçüsündedir. Avlu, müze kütüphanede gerçekleştirilen kültürel etkinliklerin yanı sıra, aynı zamanda açık okuma salonu, süreli yayın ve gazete bölümü, dinlenme yeri olarak da kullanılmaktadır. Avluya ahşap masalar ve oturma bankoları yerleştirilmiştir. Yine avlu duvarlarında Arif'in diğer dizelerinden örnekler ve şairin büyük portresi bulunmaktadır. Portrenin yanındaki panoda "Anadolu" şiiri yer almaktadır.

Avluda Diyarbakır'a özgü eyvan ve mutfak mevcuttur. Eyvan olarak adlandırılan bölümün duvarlarını Diyarbakır ve çevre illerin şair ve edebiyatçılarına ait fotoğraflar süslemektedir. Girişte binanın tadilat öncesi ve sonraki durumunu gösteren büyük bir pano, bunun yanında da Ahmed Arif'in fotoğrafları asılıdır. Ayrıca bir banko ve 2 adet bank girişte bulunmaktadır. İç merdiven duvarlarında Ahmed Arif ile ilgili basında yer almış yazılar pano biçiminde asılmıştır.

Kullanıcıların okuma ve araştırmalarını yapabilecekleri okuma salonunda okuyucu masası ve sandalyelerin dışında geleneksel el sanatları teşhir rafı da bulunmaktadır. Kitaplar arasında özellikle Diyarbakırlı yazarların ve çevredeki onbir ilin yetiştirdiği edebiyatçıların eserleri bulunmaktadır. Ayrıca Diyarbakır'a ilişkin kitaplar da müze kütüphanede mevcuttur. Müze kütüphanede 615'i Diyarbakırlı

¹⁰ Ziya Gökalp Cad. No:1 Suriçi – Diyarbakır. Tel: 0 412 224 80 22

¹¹ Maliye Bakanlığı Milli Emlak Genel Müdürlüğü tarafından Kültür ve Turizm Bakanlığı'na tahsis edilen Sur İlçesi Camii Kebir Mahallesi 5 Pafta 364 ada 4 parsel nolu taşınmaz üzerinde bulunan Hacı Halid Konağı.

yazar ve şairlere ait eserler; 172'si Diyarbakır'a ilişkin eserler; 677'si başyapıtlar; 255'i edebiyat kaynakları; 517'si çevre il yazar ve şairlerin kitapları olmak üzere toplam 2236 adet kitap ve 62 adet süreli yayın bulunmaktadır. 15 el yazması eserin tıpkıbasımlarının yanı sıra eski basımlı 47 kitap aslına uygun fotokopi ve ciltleri yapılarak müze kütüphaneye kazandırılmıştır. Diyarbakırlı şair ve yazarlara ait fotoğraflar bu bölümde sergilenmektedir.

Dijital Kütüphane bölümü 5 adet masaüstü, 3 adet dizüstü bilgisayar ile kablosuz internet ağ hizmeti vermektedir. Okuyucular dijital ortamda kentle, kentin yetiştirdiği edebiyatçılarla, şairlerle ilgili bilgi ve belgelere rahatlıkla ulaşabilmektedirler. Sergi salonunda Diyarbakırlı yazarların el yazmalarının tıpkıbasımlarının teşhir edildiği 5 adet teşhir standı bulunmaktadır. Müze kütüphanedeki odalardan biri ise kente gelen edebiyatçıların bir araya gelebileceği söyleşi odası olarak tasarlanmıştır.

Ahmed Arif odasında şairin gözlüğü, daktilosu ve el yazısı şiir gibi kişisel eşyaları yer almaktadır. Şaire ait 1 adet daktilo, 3 adet kalem 2 adet el yazması kendi şiiri 2 adet şairin adına yazılmış zarf, 1 adet askerlik terhis belgesi 1 adet mektup ve çeşitli gazete ve dergilerde Ahmed Arif ile ilgili çıkmış yazı ve fotoğraflar sergilenmektedir. Odanın duvarında da yine Ahmed Arif'in yaşam öyküsü ile beraber çeşitli fotoğraflar bulunmaktadır.

Adana Karacaoğlan Edebiyat Müze Kütüphanesi¹²

26 Mart 2011 tarihinde hizmete açılmıştır¹³. Adana Büyükşehir Belediyesi ile Adana Valiliğince restore edilerek edebiyat müze kütüphanesi olması için Kültür ve Turizm Bakanlığı'na tahsis edilmiştir. Kültür ve Turizm Bakanlığı'na makine teçhizat ve kitaplar için toplam 184.000 TL ödenek sağlanmıştır.

Bina zeminle beraber dört kattan oluşmakta ve etrafında küçük bir bahçe bulunmaktadır. Zemin katta Adanalı yazarların eserlerinin yer aldığı bir kitaplık, söyleşi odası ve kafeterya olarak kullanılmak üzere tasarlanmış bir oda bulunmaktadır.

Birinci katta, Yaşar Kemal'in, Orhan Kemal'in ve Yılmaz Güney'in kitaplarından oluşan bir kitaplık, bu yazarlara ait fotoğraflar ve objeler bulunmaktadır. Yine bu katta Osmanlı döneminde yaşamış Adanalı ve Çukurovalı yazarlara ait el yazması eserler ile eski yazılı eserler sergilenmektedir. Duvarlarda Adanalı yazar-

¹² 5 Ocak Mah. Debboy Cad. Dişçi Ethem Konağı. Seyhan –Adana. Tel: 0 322 352 29 44

¹³ Adana Büyükşehir Belediye Başkanlığı tarafından Kültür ve Turizm Bakanlığı'na tahsis edilen Seyhan İlçesi, Mestanzade Mahallesi, 2 ada, 18 no.lu parselde kayıtlı Dişçi Ethem Konağı.

lara ait fotoğraflar bulunmaktadır. Yine bu katın bir başka odasında Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından yayımlanan kitapların satışı yapılmaktadır. İkinci katta ise Muzaffer İzgü'nün yazdığı kitaplar ve yazara ait çeşitli objeler bulunmaktadır. Üçüncü kat cihannüma adı verilen çatı biçimindedir. Burası halk ozanları ve şairlerinin etkinlik yapması için tasarlanmıştır.

Müze kütüphanede Adana'da yaşamış veya uzun süre bulunmuş yazar ve şairlere ait 1778 kitap bulunmaktadır. 2011 yılı sonuna dek Kültür ve Turizm Bakanlığı'na sağlanacak kitaplarla bu sayı 4.000'e ulaşacaktır.

Erzurum Erzurumlu Emrah Edebiyat Müze Kütüphanesi¹⁴

Erzurum Erzurumlu Emrah Edebiyat Müze Kütüphanesi¹⁵, 2 büyük salon, 2 küçük oda, 1 söyleşi odası ve dinlenme salonundan oluşmaktadır. Müze Kütüphanede 2330 adet kitap, 26 çeşit dergi bulunmaktadır.

Müze kütüphanesinin duvarlarını Erzurum ve civar illerinden yetişmiş şair ve yazarların fotoğrafları süslemektedir. Ayrıca hem bu şair ve yazarların hem de Erzurumlu Emrah'ın hayatı ile şiirlerinden örneklerin yer aldığı panolar hem de Erzurum gravürleri yer almaktadır.

Kültür ve Turizm Bakanlığı ile Erzurum İl Özel İdaresi tarafından makine teçhizat ve kitaplar için sağlanan toplam 468.000 TL ödenekle Erzurum Erzurumlu Emrah Edebiyat Müze Kütüphanesi'nin onarımı ve iç donatımı tamamlanmıştır. Çevre düzenlemesi ve derme geliştirme çalışmaları sonuçlandırıldığında hizmete hazır hale gelecektir.

Kütahya Evliya Çelebi Edebiyat Müze Kütüphanesi

Kütahya Evliya Çelebi Edebiyat Müze Kütüphanesi'nin hazırlık çalışmaları sürdürülmektedir.

14 Ali Ravi Cad. No:39 Yakutiye Erzurum. Tel.: 0 442 235 19 08

15 Maliye Bakanlığı Milli Emlak Genel Müdürlüğü tarafından Kültür ve Turizm Bakanlığı'na tahsis edilen Erzurum, Yakutiye İlçesi, Şeyhler mahallesi 106 pafta 449 ada 32 parselde kayıtlı Yoncalık (Askeri) Hamamı binası.

İzmir Atilla İlhan Edebiyat Müze Kütüphanesi

İzmir’de Atilla İlhan adına Edebiyat Müze Kütüphanesi oluşturmak amacıyla bina arayışı sürdürülmektedir.

Sonuç ve Değerlendirme

Kütüphaneler çeşitli dönüşümler geçirerek önemlerini sürdürmekte ve dolayısıyla varlıklarına devam etmeye çalışmaktadırlar. Aynı zamanda bu dönüşümler yeni işlevler kazanmış karma kültürel kurumların doğuşuna zemin hazırlamaktadır.

Edebiyat müze kütüphanelerinin temel amacının kütüphaneler aracılığıyla edebiyat üretimine ve Türkiye’nin yazınsal çekiciliğinin yükselmesine katkı sağlamak olduğu ileri sürülebilir.

Açılışı gerçekleşen edebiyat müze kütüphanelerine ilişkin araştırmacılar-
dan, kullanıcılardan alınan geri bildirimler ile basında yer alan haberlerin incelen-
mesinden bu yeni kültürel yapının kamuoyunda büyük ilgi gördüğü anlaşılmak-
tadır. Bu kapsamda edebiyat müze kütüphanelerinin, yazın hayatına ilham sağla-
yacak bir kültürel buluşma noktası olmasının yanı sıra aynı zamanda Türkiye’nin
kültür mirasının sahiplenilmesine de katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Yazın ve mekân arasındaki çok yönlü ilişki üzerine yapılan çok sayıda araş-
tırma yazın kavramının turizmin yapılandırılması ve geliştirilmesinde önemli bir
araç olduğunu ortaya koymuştur. Kültür ve Turizm Bakanlığı’nın bir diğer önemli
görev ve etkinlik alanı olan kültür turizmi alanında edebiyat müze kütüphanele-
rinin bir destinasyon noktası olarak algılanması gerekmektedir. Bu gerçekleştiği
takdirde Türkiye’de kültür turizminin geliştirilmesi çalışmaları boyutunda edebi-
yat müze kütüphanelerinin önemli bir unsur olarak öne çıkacağı düşünülmekte-
dir.

Kaynakça

- Akkil, O. (2009). *Cumhuriyet’in ilanı sonrası Türk kitap yayıncılığının gelişimi ve devlet-özel sektör ilişkisi*. Kültür ve Turizm Bakanlığı yayımlanmamış uzmanlık tezi. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı.
- Beyoğlu, T. (2010). *Kitap ve Turizm: Kültür Turizminin Bir Parçası Olarak Yazınsal Turizm (Literary Tourism) ve Dünyadaki Örnekleri Işığında Türkiye Üzerine Bir Projeksiyon*. Kültür ve Turizm Bakanlığı yayımlanmamış uzmanlık tezi. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı.

- Dublin Writers Museum. (2011). *The Museum*. 28.11.2011 tarihinde <http://www.writersmuseum.com/museum.asp> adresinden erişilmiştir.
- Edinburg Museum. (2011). *The Writers' Museum*. 28.11.2011 tarihinde <http://www.edinburghmuseums.org.uk> adresinden erişilmiştir.
- Hay Tourist Bureau. (2011) *A brief history of Hay-on-Wye*. 28.11.2011 tarihinde <http://www.hay-on-wye.co.uk> adresinden erişilmiştir.
- IFLA/ UNESCO. (2004). *Halk kütüphanesi hizmeti: Gelişim için IFLA/UNESCO ilkeleri*. İstanbul: Türk Kütüphaneciler Derneği İstanbul Şubesi.
- Kaynaradağ, A. (1987). Türkiye'de Yayıncılığın Gelişmesi ve Sorunları. *Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi*. (c.5, ss.2824-2836). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Kültür ve Turizm Bakanlığı. (2011a). *TEDA Projesi*. 28.11.2011 tarihinde <http://www.kygm.gov.tr> adresinden erişilmiştir.
- Kültür ve Turizm Bakanlığı. (2011b). *Türkiye Yazmaları*. 28.11.2011 tarihinde <http://www.yazmalar.gov.tr> adresinden erişilmiştir.
- Mollaoğlu, R. N. (2007). Müze kütüphaneleri ve müze bilgi ortamına katkıları. *Türk Kütüphaneciliği*, 21(3), 304-334.
- PULMAN. (2003). *Pulman ilkeleri el kitabı (Halk kütüphaneleri için kılavuz)*. İstanbul: Türk Kütüphaneciler Derneği İstanbul Şubesi.
- Sağlamtuğ, T. (1990). Toplumun kültürel kalkınmasında halk kütüphanelerinin rolü. *Türk Kütüphaneciler Derneği 40. Yıl Kütüphanecilik Kurultayı (30 Kasım-1 Aralık 1989)* içinde (ss.54-58). Ankara: Türk Kütüphaneciler Derneği.
- The American Writers Museum Foundaditon. (2011). *American Writers Museum* 28.11.2011 tarihinde <http://www.americanwritersmusem.org> adresinden erişilmiştir.
- Türkiye İstatistik Kurumu. (2009). *Kültür istatistikleri: 2009*. Ankara: Türkiye İstatistik Kurumu.
- Yılmaz, B. (2008). İlkçağ Anadolu uygarlıklarında sosyo-ekonomik ve kültürel yapı bağlamında kütüphane/ arşiv kurumu. *Türk Kütüphaneciliği*. 22(3), 351-376.